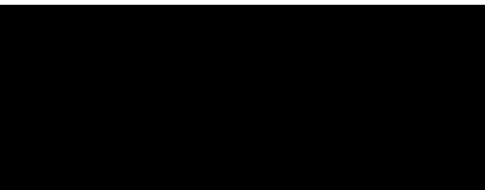
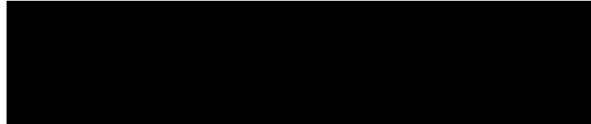

IGAZSÁGÜGYI MINISZTER

Iktatószám: XX-AJFO/213/...⁴/2019.

Hivatkozási szám: III/809/2019.

Alkotmánybíróság

Budapest

Donáti utca 35-45.

1015

Tárgy: a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:158. § (1) bekezdésével kapcsolatos, III/809-0/2019 számon érkezett és III/809-2/2019 számon kiegészített bírói kezdeményezés (betéti társaság jogutód nélküli megszűnése)

Az Alkotmánybíróság honlapjára felkerült a III/809/2019. számú indítvány, melyben az indítványozó bíró a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:158. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 131. §-a alapján. Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 57. § (1b) bekezdésében foglaltak szerint az igazságügyi miniszternek, mint a törvény kezdeményezőjének lehetősége van az ügyvel kapcsolatos álláspontjáról az Alkotmánybíróságot tájékoztatnia.

Tekintettel arra, hogy a Ptk. előkészítése az igazságügyért felelős miniszter első helyi kodifikációs feladat- és hatáskörének részét képezi, ezért az indítvánnyal összefüggő jogi véleményemről az alábbiak szerint tájékoztatom. Az Igazságügyi Minisztérium tiszteletben tartja az Alaptörvényben biztosított bírói függetlenséget és a hatalom megosztásának elvét, mint a magyar állam működésének alapját. Ezért egyedi ügyekben hozott bírósági határozatokat nem kívánok kommentálni, így az alaptényállás kapcsán nem, hanem csak az egyedi normakontroll eljárás során

a bírói kezdeményezésben vélelmezett alaptörvény-ellenes jogszabályhellyel összefüggésben fejtem ki az álláspontomat.

Az indítványban foglaltak alapján a „*cégbíróság álláspontja szerint a Ptk. 3:158. § (1) bekezdésében meghatározott hat hónapos jogvesztő határidő, amelyet a tag halála esetén is alkalmazni kell, ellentétes az Alaptörvény M) cikkely (1) bekezdésével, a XII. cikkely (1) bekezdésével és a XIII. Cikk (1) bekezdésével.*” A cégbíróság bírása tehát a vállalkozás szabadságának, a tulajdonhoz és örökléshez való jognak sérelmét látja a Ptk. tárgybeli rendelkezésében.

1. Az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdésének és XII. cikkely (1) bekezdésének sérelme – a vállalkozás szabadságának elve és a vállalkozáshoz való jog

A 3071/2019. (IV. 10.) AB határozat elvi éllel szögezi le, hogy „*az M) cikk (1) bekezdésével összefüggésben ugyanakkor (tekintettel arra, hogy alkotmányos alapelvről, és nem pedig alapvető jogról van szó) nem lehet az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében az alapvető jogok korlátozásának feltételeire előírt szabályokat alkalmazni {3111/2015. (VI. 23.) AB határozat, Indokolás [28]}.*” Továbbá „*az M) cikk (1) bekezdéséből ugyanakkor az államnak csak az a kötelezettsége következik, hogy az Alaptörvényben szereplő alkotmányos értékek figyelembevételével a vállalkozás szabadságára irányuló intézményrendszert létrehozza és fenntartsa {3111/2015. (VI. 23.) AB határozat, Indokolás [35]}.*” E határozat mindezt kiegészíti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdés utolsó mondatának alkotmányértelmezésével, mely szerint „*a tulajdon nem csupán jogosultságokat teremt a tulajdonosok számára, hanem egyben társadalmi felelősséggel is jár.*”

A 16/2018. (X. 8.) AB határozat kimondja, hogy „*az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a vállalkozáshoz való jog az Alaptörvény M) cikkére és XIII. cikkére [sic!] figyelemmel a közérdek, az üzleti életbe vetett bizalom és a hitelezők védelme, mint egységes célra tekintettel korlátozható. Egy cég működése jellemzően a gazdasági élet más (akár számos) szereplőjére is kihatással lehet, így törvénytelen működésük is messzemenő hatással járhat a gazdasági életben, függően a cég „méretétől”, alkalmazottai számától, gazdasági kapcsolatai kiterjedtségétől, stb.*”

Az indítványban is idézett 26/2017. (X.17.) AB határozat azt is tartalmazza, hogy „*az Alkotmánybíróság a 3243/2014. (X. 3.) AB határozatában az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjoggal kapcsolatosan elvi éllel leszögezte: „[a]z Alkotmánybíróság már a 21/1994. (IV. 16.) AB határozatában kifejtette, hogy a munkához való jog – hasonlóan mint a vállalkozáshoz való jog – nem biztosít alanyi jogot egy meghatározott foglalkozás végzéséhez. (ABH 1994, 117, 120.)*”

A releváns alkotmánybírói határozatok tükrében kijelenthető, hogy az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése szerint biztosított vállalkozáshoz való jog gyakorlása nem lehetetlenül el azon okból, ha a Ptk. 3:158. § (1) bekezdése szerint az adott vállalkozás hat hónapon belül nem tudta helyreállítani a betéti társaságként való működés feltételeit, vagy ennek alternatívájaként átalakulni közkereseti társasággá. A Ptk. 3:154. § és a korábbi releváns szabályozás szerint is egy betéti társaság létesítésének és működésének törvényi alapfeltétele, hogy legalább két tagja legyen, melyből az egyik (beltag) a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért az esetleges többi beltaggal együtt egyetemlegesen köteles helytállni, míg a másik tag (kültag) a társasági kötelezettségeikért nem tartozik helytállási kötelezettséggel. A szabályozás alkotmányos alapja az üzleti életbe vetett bizalom és a hitelezők védelme. A fent hivatkozott, a tulajdonnal együtt járó felelősség körében kiemelhető az is, hogy a tagoknak a társas gazdasági társasági forma kiválasztásakor mérlegelniük kell számos körülményt, így azt is, hogy a működés során adott esetben új taggal kell megállapodni, új taggal bővíthet a társaság, vagy éppen a társaságból kiléphetnek tagok. Önmagában az a tény, hogy a társaság jogszerű működéséhez két taggal kell

rendelkeznie a társaságnak, és adott esetben ez új tagnak a társaságba történő belépését is jelentheti, nem ütközik az Alaptörvény rendelkezéseibe.

A társaság, valamint a társaságban maradó tagok vállalkozáshoz való alkotmányos jogát a kifogásolt rendelkezés nem sérti. Mint az bemutatásra került, a hagyatéki eljárás sorsa nincs közvetlen összefüggésben a Ptk. 3:158. § (1) bekezdés szerinti határidővel, így alkotmányos sérelmet sem okoz az, hogy a tag halála esetére is alkalmazni kell a rendelkezést. Utalni lehet arra is, hogy a rendelkezés nem az örökösökre ró kötelezettséget, hogy helyreállítsák a társaság törvényes működését, hanem a társaságban maradó tag(ok)ra. A tagok szempontjából azonban nincs jelentősége annak, hogy milyen okból állt elő az a helyzet, hogy a társaságnak nem maradt beltagja vagy kültagja.

A betéti társaság jellegadó sajátossága, hogy beltagja és kültagja is van. Ha ezen jellegadó sajátosság megszűnik azáltal, hogy – bármely tagsági jogviszonyt megszüntető okból – a társaságnak nincs egyetlen beltagja vagy kültagja sem, akkor a Ptk. hat hónapos határidőt biztosít arra, hogy a társaság helyreállítsa a törvényes működését. A törvényes működés helyreállításának több módja is lehetséges. Lehetséges az, hogy a társaságban maradó tagok maguk módosítják úgy a társasági szerződést, hogy megfeleljenek a betéti társaság szerinti működésnek (vagyis a társaság tagjai azonosak maradnak, csak pozíciójuk változik). Lehetséges az is, hogy közkereseti társaságként működik tovább a társaság. Végezetül lehetséges az is, hogy új taggal állapotodnak meg.

Az Alaptörvény M) cikk (1) bekezdése által deklarált vállalkozási szabadság alapelve azért sem sérül, mivel a törvényi feltételek hiánya miatt a kényszertörlési eljárás alatt álló betéti társaság korábbi tagja a más gazdasági társasági, illetve vállalkozási formában is folytatni tudja a korábbi üzleti tevékenységét.

A társaság, valamint a társaságban maradó tagok vállalkozáshoz való alkotmányos jogát így a kifogásolt rendelkezés nem sérti. A betéti társaság jellegadó sajátossága, hogy beltagja és kültagja is van. Ha ezen jellegadó sajátosság megszűnik azáltal, hogy – bármely tagsági jogviszonyt megszüntető okból – a társaságnak nincs egyetlen beltagja vagy kültagja sem, akkor a Ptk. hat hónapos határidőt biztosít arra, hogy a társaság helyreállítsa a törvényes működését. A törvényes működés helyreállításának több módja is lehetséges. Lehetséges az, hogy a társaságban maradó tagok maguk módosítják úgy a társasági szerződést, hogy megfeleljenek a betéti társaság szerinti működésnek (vagyis a társaság tagjai azonosak maradnak, csak pozíciójuk változik). Lehetséges az is, hogy közkereseti társaságként működik tovább a társaság. Végezetül lehetséges az is, hogy új taggal állapotodnak meg.

2. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelme – a tulajdonhoz és az örökléshez való jog

Az indítványozó arra az állításra alapítja az indítványának ezen elemét, mely szerint betéti társaság tagjának halála esetén vagyoni betéte, illetve őt az annak alapján megillető társaságbeli részesedése a hagyaték tárgyát képezi. Ezen kiindulópont azonban álláspontom szerint tévedésen alapul. A tagsági jogviszony (meghalt tag vagyoni betétje) nem tárgya a hagyatéki eljárásnak.

A 3264/2018. (VII. 20.) AB határozat szerint Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „az Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában köteles tiszteletben tartani azokat a jogosultságokat, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői” {25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]}. Következésképpen a korábban tulajdonként megszerzett (és így az alkotmányos tulajdonvédelem alatt álló), „tulajdonszerű” vagyoni jogi igényeket védi az

Alaptörvény XIII. cikke {3048/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [39], 3030/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [14], 3199/2013. (X. 31.) AB határozat, Indokolás [13]}.

A jogi helyzetet, mely szerint a tagsági jogviszony (meghalt tag vagyoni betéje) nem tárgya a hagyatéki eljárásnak, több bírósági döntés is kimondta. Ehelyütt indokolt utalni a Fővárosi Ítéltábla néhány hónappal ezelőtt közzétett alábbi döntésére.

A Fővárosi Ítéltábla a BDT2018. 3887. számon közzétett döntésében is megerősítette a következőket.

„I. Az a körülmény, hogy az örökös a hagyatékot az örökhagyó halálával ipso iure megszerzi, nem jelenti azt, hogy a meghalt tag örököse automatikusan a betéti társaság tagjává válik. A tagsági jogviszony nem a hagyaték tárgya, annak létrejöttéhez az örökös és a többi tag megállapodása és a társasági szerződés módosítása szükséges. Önmagában az örökösi minőség igazolásának hiánya nem akadály a megállapodásnak és a társasági szerződés módosításának.

II. A beltag és a kültag léte a betéti társaság fogalmi ismérve, bármelyik tagi pozíció megszűnése a betéti társaság törvény erejénél fogva történő megszűnését eredményezi. E jogkövetkezmény nem áll be, ha a tagok hat hónapon belül a társasági szerződést megfelelően módosítják és azt a cégbírósághoz bejelentik.

III. A betéti társaságként való működés feltételei helyreállításának bejelentésére előírt hat hónapos határidő jogvesztő, elmulasztása esetén igazolásnak nincs helye, illetve bírói mérlegelésre sincs lehetőség a jogkövetkezmény alkalmazását illetően.”

A döntés kiemeli, hogy a „Ptk. 3:155. §-a szerint a betéti társaságra is megfelelően irányadó Ptk. 3:149. §-a értelmében a meghalt tag örököse a társaság többi tagjával való megegyezés alapján léphet be tagként a társaságba. Vagyis, a fellebbezésben előadottakkal szemben a kültag halálával társasági részesedése nem száll át automatikusan a törvény erejénél fogva az örökösre, ahhoz az örökös és a többi tag megállapodása, a társasági szerződés módosítása is szükséges.” „Betéti társaság esetén a beltag és a kültag léte a társaság nélkülözhetetlen ismérve, ezért bármelyik tagi pozíció kiüresedése - ha a helyzetet hat hónapos átmeneti időszak alatt nem orvosolják - a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez vezet. A megszűnés elhárításához a hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társasági szerződés megfelelő módosítása és annak a cégbírósághoz történő bejelentése egyaránt szükséges, ezeknek a jogvesztő határidő lejártát követő esetleges teljesítéséhez joghatás már nem fűződhet, nem hártja el a társaság törvény erejénél fogva bekövetkező megszűnését.

A fentiekből következően irreleváns, hogy a hagyaték átadására mikor kerül sor. A törvény a hagyaték átadásának nem tulajdonít jelentőséget, kógens rendelkezése alapján a hat hónapos jogvesztő határidő alatt a társasági szerződés módosításának és a változásbejegyzés iránti kérelem benyújtásának akkor is meg kell történnie, ha ez idő alatt a hagyaték átadására még nem került sor, nincs jogerős hagyatékátadó végzés.”

Ebből következik az is, hogy a közkereseti társaság és a betéti társaság esetében a tagsági jogviszony elsődlegesen a tag személyéhez kötődik és csak másodlagosan jelent vagyoni jogot. A természetes személy tag halálával megszűnik a tag és a többi tag közötti megállapodás; a tagsági jogviszony nem öröklődik. Ez azonban nem jár az örökösök sérelmével, hiszen a személyes tagsági jog helyébe vagyoni elszámolási jog lép. A társaság a meghalt tag örököseivel köteles elszámolni.

Abban az esetben, ha az örökös és a társaságban maradó tag(ok) egymással meg tudnak állapodni, a tag a társaságba beléphet. Ez a lehetőség azonban nem az öröklés jogintézményéből fakad, hanem a társasági jog adta lehetőségek közül.

Álláspontom szerint nem valósít meg Alaptörvénybe ütköző jogsérelmet az, hogy a Ptk. betéti társaság esetében a tagsági jogviszony örökölhetősége helyett az örökös számára más vagyoni jogot

biztosít. A Ptk. 3:158. §-ában foglalt hat hónapos határidőnek az öröklés, illetve a tulajdonhoz való jog szempontjából nincs jelentősége.

3. A korábbi és a jelenleg hatályos szabályozás

A betéti társaság esetén a beltág és a kültág léte a társaság nélkülözhetetlen ismérve, ezért bármelyik tagi pozíció kiüresedése a betéti társaság lényegi elemének kiüresedéséhez vezet. A magyar jogrendszerben a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény hatályba lépése óta jelen van az a speciális megszűnési ok, mely szerint, ha meghatározott jogvesztő határidőn belül nem kerül helyreállításra a betéti társaság alapvető ismervét jelentő tagsági feltétel, vagy nem kerül sor a társaság közkereseti társaság formájában történő továbbműködésére, a betéti társaság megszűnik.

A Ptk. jelenleg hatályos, az indítvánnyal támadott 3:158. § (1) bekezdése alapján megállapítható, hogy a Ptk. fenntartotta a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvényben, az ezt felváltó, a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvényben, valamint az újrakodifikált, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényben szereplő korábbi szabályozást arra az esetre, ha a betéti társaságnak nem maradna beltágja vagy kültágja.

A Ptk.-hoz benyújtott indokolás kiemeli, hogy „szabályozást igényel az a helyzet, ha a társaságnak nem maradna beltágja vagy kültágja. Mivel a kétféle tag léte a társaság nélkülözhetetlen ismérve, ezért bármelyik tagi pozíció kiüresedése – ha a helyzet hathónapos átmeneti időszak alatt nem orvosolható – a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez vezet.” A Ptk. törvényjavaslati indokolására épülő Kommentár hozzáteszi, hogy „ebben a kérdésben a Ptk. fenntartotta a korábbi szabályozást, így annak gyakorlata továbbra is követhető lesz.” (Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz – Szerkesztők: dr. Vékás Lajos, dr. Gárdos Péter; Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Wolter Kluwer Kft. 2014. - 369. o.)

Álláspontom szerint a szabályozás nem ütközik az Alaptörvénybe. Mint az az előzőekben bemutatásra került, a közkereseti társaság és a betéti társaság hagyományosan az ún. személyegyesítő jellegű társaság kategóriáját jelentő társasági formák. E társasági formák a személyegyesítő jellegüket az elmúlt harminc év társasági jogi jogfejlődése során is megtartották. Bár a Ptk. a közkereseti társaságot és a betéti társaságot immár jogi személynek minősíti, e társasági formák működése nem változott, vagyis megtartotta zárt jellegét. Kiemelendő, hogy a támadott szabályozás eddig is hasonlóan rendezte azt a helyzetet, ha a társaságnak nem maradna beltágja vagy kültágja, miközben az átmeneti időszak hosszát megnövelte előbb három hónapra (a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény hatálybalépésével), majd pedig hat hónapra (a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény hatályba lépésével). Ez a szabályozás nem változott a jelenleg hatályos Ptk. normaszövegében sem.

Részletezve a jelenlegi szabályozás jogtörténeti előzményeit, **a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény** „vezette vissza” a közkereseti társaságot és a betéti társaságot a magyar társasági jogba. Az 1988. évi VI. törvény indokolása kiemeli a következőket:

„A közkereseti társaság új forma, de ugyanakkor hagyományos is, hiszen jogunk korábban is ismerte a közkereseti társaságot, amelynek Kereskedelmi Törvénybeli szabályai lényegében 1987. január 1-jéig hatályban voltak. [...] A közkereseti társaság ún. személyegyesülés típusú társaság: két vagy több tag egyesülése közös gazdasági tevékenység folytatására társasági szerződés útján.”¹

¹ A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény 55. §-ához fűzött indokolás

„Az egyszerűbb, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok másik formájaként - a közkereseti társaság mellett - a Javaslat a betéti társaságot szabályozza. A betéti társaság formáját kereskedelmi jogunk korábban is ismerte, a Kereskedelmi Törvény vonatkozó szabályai 1960. május 1-jével a Polgári Törvénykönyv hatályba lépésével veszítették hatályukat. A Javaslat most újra intézményesíti ezt a formát. Mivel így mód nyílik korlátozott felelősség mellett, személyes közreműködés nélkül üzleti vállalkozásokba történő tőkebefektetésre, ezáltal szükségtelessé válik az ún. csendestársaság megengedése.

A Javaslat a betéti társaságot - bár külön önálló nevesített társasági formaként -, de mégis a közkereseti társasághoz kapcsolva, lényegében annak változataként szabályozza, amikor kimondja, hogy ha a törvény másként nem rendelkezik a betéti társaságra is a közkereseti társaság szabályait kell alkalmazni.”²

Az 1988. évi IV. törvény a valamennyi gazdasági társaságra érvényes megszűnési okokon túl - speciális megszűnési okként szabályozta a betéti társaságnál azt az esetet, amikor a társaságból valamennyi beltag kiválik.

„102. § (1) Megszűnik a társaság, ha a társaságból valamennyi beltag kiválik.

(2) Ha a társaságnak csak beltagjai maradnak a társaság megszűnik, kivéve ha a tagok a társasági szerződés módosításával a társaságnak közkereseti társaságként való továbbfolytatását határozzák el. A módosított társasági szerződést az utolsó kültag kiválásától számított harminc napon belül kell - bejegyzés és közzététel végett - a cégbíróságnak benyújtani. A határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.”

Az 1988. évi VI. törvény indokolása kiemelte már ekkor az alábbiakat:

„A tag halálával természetesen tagági viszonya is megszűnik. Örököse azonban nem válik automatikusan, az öröklés tényével a társaság tagjává, mivel a tagági viszony nem örökölhető, szorosan a tag személyéhez fűződő jogviszony. Az elhalt tag örököse csak akkor léphet be tagként a társaságba, ha ehhez a tagok egyhangú határozattal hozzájárulnak. Ez ugyanis az új tag felvételének egy speciális esete, ami szerződésmódosítást jelent, és csak valamennyi tag egyhangú döntése alapján lehetséges. Ebben az esetben elszámolásra nem kell hogy sor kerüljön. Megegyezés hiányában viszont az örökösnek csak elszámolási igénye van. Az elmondottak irányadók a megszűnt tag jogutódjára is.”³

„A közkereseti társaságtól eltérően a betéti társaságnál bizonyos esetekben a tagági viszony megszűnése egyben a társaság megszűnéséhez is vezet. Így a Javaslat - a valamennyi gazdasági társaságra érvényes megszűnési okokon túl - speciális megszűnési okként szabályozza a betéti társaságnál azt az esetet, amikor a társaságból valamennyi beltag kiválik. A betéti társaság lényegét a bel- és kültagok megkülönböztetése jelenti. Beltagok nélkül, akkor, ha a társaságban csak személyes közreműködésre nem kötelező, korlátozottan felelős kültagok maradnak, betéti társaságról nem beszélhetünk.

Ha azonban a fordított eset következik be és a társaságban a kültagok kiválása folytán csak beltagok maradnak, akkor a társaság még közkereseti társaságként funkcionálhat. Ezért a Javaslat lehetőséget ad a beltagoknak, hogy az utolsó kültag kiválásától számított harminc napon belül bejelentsék a cégbíróságnak; tevékenységüket közkereseti társaságként folytatják tovább. A határidő elmulasztása esetén a társaság megszűnik.”⁴

² A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény 94. §-ához fűzött indokolás

³ A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény 82. §-ához fűzött indokolás. A betéti társaságra már e törvény értelmében is - 94. § - a közkereseti társaság szabályait kellett alkalmazni, ha eltérő szabályt a törvény nem állapított meg.

⁴ A gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény 102. §-ához fűzött indokolás

A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény az 1988. évi VI. törvény 102. §-ától részben eltérően szabályozta a betéti társaság megszűnésének két speciális esetét. Míg az 1988. évi VI. törvény 102. §-a szerint a betéti társaság mindenképpen megszűnt, ha a társaságból valamennyi beltág kivált, addig az 1997. évi CXLIV. törvény 104. §-a három hónapos határidővel lehetőséget adott a beltág(ok) nélkül maradt kültag(ok)-nak arra, hogy a társaságot folytassák vagy úgy, hogy új beltág(ok) belépését jelentsék be a cégbírósághoz, vagy ők maguk döntsenek úgy, hogy a továbbiakban közkereseti társaságként működnek tovább. Ha a kültag(ok) az utolsó beltág kiválásától számított három hónapon belül egyik lehetőséggel sem éltek, a társaság megszűnt.

A megszűnés másik speciális esetköre volt a társaságból valamennyi kültag kiválása. A megszűnés elkerülésére itt is két lehetőség volt. Az egyik az utolsó kültag kiválásától számított három hónapon belül új kültag belépésének a cégbírósághoz való bejelentése. A másik pedig, ha több beltág elhatározta a társaságnak közkereseti társaságként való továbbfolytatását és az ennek megfelelő társasági szerződésmódosítást ugyanezen határidő alatt a cégbírósághoz benyújtották.

„104. § (1) Ha a társaságból valamennyi beltág kiválik, a társaság megszűnik, kivéve, ha

a) az utolsó beltág kiválásától számított három hónapon belül új beltág belépését a cégbírósághoz bejelentik, illetve

b) a kültagok elhatározzák a társaságnak közkereseti társaságként való továbbfolytatását, és az ennek megfelelő társasági szerződésmódosítást az a) pontban meghatározott határidő alatt a cégbírósághoz benyújtják.

(2) Ha a társaságból valamennyi kültag kiválik, a társaság megszűnik, kivéve, ha

a) az utolsó kültag kiválásától számított három hónapon belül új kültag belépését a cégbírósághoz bejelentik, illetve

b) a beltágok elhatározzák a társaságnak közkereseti társaságként való továbbfolytatását, és az ennek megfelelő társasági szerződésmódosítást az a) pontban meghatározott határidő alatt a cégbírósághoz benyújtják.

(3) A társaságnak az (1)-(2) bekezdésben meghatározott megszűnése esetében a végelszámolót a cégbíróság rendeli ki, végelszámolóvá ilyen esetben a kültag is kijelölhető.”

A 1997. évi CXLIV. törvény vonatkozó indokolása a következőket tartalmazta:

„A törvény a hatályos Gt. 102. §-ától részben eltérően szabályozza a betéti társaság megszűnésének két speciális esetét. A hatályos szabály szerint a betéti társaság mindenképpen megszűnik, ha a társaságból valamennyi beltág kiválik. A törvény rugalmasabb szabályozást tartalmaz, mert három hónapos határidővel lehetőséget ad a beltág(ok) nélkül maradt kültag(ok)-nak arra, hogy a társaságot „folytassák” vagy úgy, hogy új beltág(ok) belépését jelentik be a cégbírósághoz, vagy ők maguk döntenek úgy, hogy a továbbiakban korlátlan felelősség mellett közkereseti társaságként működnek tovább. A betéti társaságból közkereseti társasággá való ilyen formaváltás a társasági szerződés módosításával történik és nem minősül átalakulásnak [71. § (2) bekezdés].

Ha a kültag(ok) az utolsó beltág kiválásától számított három hónapon belül egyik lehetőséggel sem élnek, a társaság megszűnik.

A megszűnés másik speciális esetköre, ha a társaságból valamennyi kültag kiválik, hiszen kültag nélkül betéti társaság fogalmilag nem létezhet. A megszűnés elkerülésére itt is két lehetőség adódik. Az egyik az utolsó kültag kiválásától számított három hónapon belül új kültag

belépésének a cégbíróshoz való bejelentése. A másik pedig, ha több beltág elhatározza a társaságnak közkereseti társaságként való - átalakulásnak nem minősülő - továbbfolytatását és az ennek megfelelő társasági szerződésmódosítást ugyanezen határidő alatt a cégbíróshoz benyújtják.

A 104. § szerinti azon esetekben, amikor a beltág nélkül maradt kültagok, illetve a kültag nélkül maradt beltágok a működés közkereseti társaságként való továbbfolytatását határozzák el, ez mint szerződésmódosítás csak a tagok gyűlésének egyhangú határozatával lehetséges. Elképzelhető azonban, hogy vannak olyan tagok, akik bár a döntést megszavazták, mert nem kívánták a többi tagot meggátolni a további működésben, maguk azonban nem kívánnak részt venni a közkereseti társaságként való társasági tevékenységben. Az ilyen tagok számára a törvény lehetőséget ad a tagsági viszony megszüntetésére (ez tehát a 92. §-ban szabályozottakhoz képest egy speciális esetkör). Az ilyen tagokkal a társaságnak a 95. § rendelkezései szerint kell elszámolnia.”

A gazdasági társaságokról 2006. évi IV. törvény 110. §-ának (1) bekezdése tömörebb megfogalmazásban ismételte meg az 1997. évi CXLIV. törvény 104. § (1) és (2) bekezdése szerinti két esetkört azzal a tartalmi változással, hogy a három hónapos határidő 6 hónapra emelkedett, a határidő valójában addig is jogvesztő jellege pedig kifejezetten kimondásra került.

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény szabályozási időszakában a törvény erejénél fogva megszűnő társaság cégnyilvántartásból való kivezetésére a kényszer-végelszámolás intézménye szolgált már.

Az indokolás és a kommentárok is kiemelik változatlanul az alábbiakat:

„A Polgári jog a természetes személy halála esetén az öröklés intézményével biztosítja a vagyoni viszonyok folytonosságát, vagyis azt, hogy jogosultságok és kötelezettségek ne maradjanak alany nélkül halál esetén sem. [...] Ezekből az elvekből az következne, hogy a közkereseti társaság [és emiatt értelemszerűen betéti társaság] természetes személy tagjának halála esetén a tagsági jogok is automatikusan, ipso iure átszállnak az örökösre. Csakhogy ez azzal a következménnyel járna, hogy a társaság többi tagja olyan személlyel lenne kénytelen együttműködni, akivel ők sohasem állapodtak meg a közös gazdasági tevékenység folytatásában. A közkereseti társaság [és emiatt értelemszerűen betéti társaság] személyegyesítő jellege az ilyen kényszert nem viseli el. A tag halála esetén ezért a tagsági viszony megszűnik, s nem következik be a tagsági jogok változatlan formában való öröklése, az örökös nem válik a közkereseti társaság tagjává. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy a tag, illetve örököse elvesztené azt a vagyoni értéket, amit a társasági tagság képviselt. Az örökös igénye tehát a társasági tagsági jogok helyett azok értékének a kiadására terjed ki, de ebben a vonatkozásban örökösnek tekinthető, tehát az eredetihez képest eltérő tartalommal mégiscsak bekövetkezik az öröklés.”⁵

4. Az indítványozók által felvetett egyéb kérdések

Az indítvány a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állító felvetése álláspontom szerint nincs összefüggésben az eljárás tárgyával. Ezzel kapcsolatosan az indítvány alkotmányjogi érvelést nem tartalmaz, nem jelöli meg a sérelmezett alaptörvényi passzust. A Ptk. 3:158. § (1) bekezdése anyagi jogi jogvesztő határidőről rendelkezik, és anyagi jogi jogkövetkezményt állapít meg. Ehhez képest nem értelmezhető a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, valamint az eljárási szabályok hiánya. E körben is hivatkozni lehet a Fővárosi Ítélet tábla a BDT2018. 3887. számon közzétett

⁵ A gazdasági társaságok kézikönyve - Szerkesztők: dr. Kisfaludi András – dr. Szabó Mariann; Complex, Wolters Kluwer csoport, 2008. – 759. o.

döntésére, amely egyértelműen rögzíti, hogy a bíróságnak nincs mérlegelési joga a jogkövetkezmény megállapítása körében.

Álláspontom szerint tehát a Ptk. 3:158. § (1) bekezdésében szereplő rendelkezés – a fentiekben bemutatottak alapján – nem ütközik az Alaptörvény rendelkezéseibe.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2019. július 31.

Tisztelettel:

